

Slovenská misia

- poslanie slovenských vojakov v zahraničných misiách mojimi očami

(alebo hľadanie pevného bodu v úplnom chaose názorov môjho okolia)

Som "počítačový maniak" pred maturitou. Časť môjho života prebieha na imaginárnych virtuálnych sieťach v bitoch a bajtoch a mám tak možnosť získať obrovské množstvo informácií z rôznych odborov a oblastí života. Svetové dianie mi beží pred očami skoro v reálnom čase, ako väčšine účastníkov digitalizovanej podoby existencie spoločnosti.

Mojou obľúbenou činnosťou na odreagovanie sú strategické bojové hry. Nejakto podvedome, ako k týmto hrám, som dlhý čas pristupoval aj k správam tlačových agentúr o vojnových konfliktoch. Boli to neosobné, ďaleké šarvátky a bitky, kde išlo o techniku boja a účinnosť výzbroje. Účasť našich vojakov na misiách bola pre mňa iba možnosť doplnenia softveru.

Diskusie na internete k tejto téme boli plné rôznorodých názorov, väčšinou rozvášnených pacifistov a anarchistov, ktorí protestovali proti politike účasti Slovenska na cudzích vojnách za cudzie záujmy.

Podstatou vášnivej výmeny názorov odporcov a priaznivcov zapojenia sa našich vojakov do misií nebolo ani tak hľadanie príčin konfliktov a potenciálu postihnutých krajín riešiť problém vlastnými silami, ale skôr argument, či má naša armáda riskovať životy pre veci vzdialené, politicky zamotané a ekonomicky prospešné len istým záujmovým skupinám. Mnohí diskutéri pripomínali aj skúsenosť Československa s vpádom vojsk v 1968. roku. Zaznievali reči o dobrom biznise zúčastnených štátov na vojne, aj polemiky okolo dobrých plátov vojakov, ktorí do toho idú.

Slovensko, ktoré vo svojej histórii ďalekej aj blízkej nikdy neiniciovalo koloniálne výpravy, okupačné vojny. Ale tiež nikdy nenieslo vojenskú zodpovednosť za stabilitu svojho regiónu a iba sa prispôbovalo vôli silnejších, malo teraz vážny problém vyrovnáť sa s novou situáciou. Názory ľudí jasne svedčili o tom, že nerozoznajú jedno od druhého. Účasť vo vojnovom konflikte bola väčšinou verejnosťou odmietaná principiálne. Nebolo ťažké prevziať väčšinový názor.

Vyzbrojený takýmito „vedomostami“ som začal diskutovať na túto tému s mamou. Predpokladal som, že sa prikloní na stranu odporcov účasti vojakov na misiách. Zasa ma

dorazila „ženským princípom“, ktorý sa díva na svet z iného uhla pohľadu. Je naozaj zvláštne, ako logicky dokážu ženy aplikovať vysokú politiku do osobných životov a každú situáciu rozmeniť na drobné, ktoré platia v realite bežných dní. Politika, ekonomika aj vojna u nich beží v hodnotení inak ako u mužov.

V tomto prípade sa rozhovor zvrtol do iného levelu. Rozprávala mi príbehy konkrétnych ľudí z bývalej Juhoslávie, teraz Srbska a Kosova. Bolo to o tom, ako chalan Ivica, v mojom veku, ušiel z Kosova na Slovensko pred prenasledovaním a robil v žrebčinci pri koňoch. Ako sa veľmi bál, že ho pošlú späť, ako sa bál o svoju rodinu. Keď vyhral preteky, každé víťazstvo oslávil prianím, aby sa mohol vrátiť do bezpečnej krajiny k svojim. V podobnej situácii bol múdry a vzdelaný ekonóm Branislav zo Srbska, ktorý pracoval v Košiciach. Len čo padla Miloševićova diktatúra, vrátil sa domov. Pracuje vo vysokej funkcii a snaží sa o obnovu svojej krajiny. Moslimovia Dejan a Maja z Obrenovacu asi toľko šťastia nemali. Listy na ich adresu sa vracajú späť neprijaté.

Títo ľudia by mali na zahraničné misie vojakov asi jednoznačný názor. Osobne sa ich týkali. V krajine, kde vláda stratila ľudskosť, slušnosť a disponuje silou, ktorú používa proti obyčajným ľuďom, sú názory na pomoc zvonku jednoznačné. Nie je to o vysokej politike a záujmoch, je to o normálnych životoch radových občanov, ktorí sa na vojakov z misie dívajú ako na tých, ktorí im umožnia začať bežný ľudský život v bezpečnej krajine, kde vládne poriadok, právo a stabilita.

Naši vojaci išli do Kosova robiť túto prácu. Dobré na tom je, že sú súčasťou spoločenstva, ktoré je ochotné zjednotiť vojenský potenciál a ísť riešiť ťažké situácie tam, kde niektorí politici vytvoria peklo na zemi. Pre nich to nie je o vysokej politike, je to hlavne o osobnej odvahe, možnosti pomôcť bezbranným obetiam, o sile spravodlivosti a snahe brániť lepšiu časť bytia.

Zlomyselné reči o dobre zaplatených žoldákoch sa stanú iba trápnyim táraním pri pive, ak príde na vec. Možnosť zobrať výstroj a ísť má každý zdravý chlap, ale urobia to iba niektorí. Asi na to treba ten kúsok osobného pohľadu. Dôvodom, prečo ísť do cudzej krajiny riskovať život a zdravie, je asi hlavne presvedčenie, že robím správne, že je potrebné pomáhať iným, čo si už sami pomôcť nevedia.

Slovenské misie majú význam nielen pre zahraničie, kde zasahujú, ale svoju misiu plnia aj doma. Otvárajú medzi ľuďmi nové pohľady na vojenské zásahy v iných štátoch. Pre krajinu, ktorá si doteraz lieči „historické ego z priateľskej misie v 1968“ je dôležité pochopenie aktuálneho významu vstupu vojsk do iných krajín v terajšom svete.

Možnosť porovnania a chápania dnešných prístupov k riešeniu vojnových konfliktov a krízových situácií vo svete je dobrou školou dozrievania pre ľudí na Slovensku. Pochopenie

minulého dáva viac šancí na prijatie súčasného a snahu o zlepšenie budúcej mienky Slovákov o úlohách vojenských misií.

Dnes je ťažké vytvoriť si z chaosu informácií, sčasti úplne protikladných, nejaký názor. Ešte ťažšie to je, ak je v téme množstvo emócií, vášní a hlavne obáv či strachu. Tým nechcem povedať, že by sa symbolom vojenských misií mal stať Haškov Švejek v invalidnom kresle s barlou a výkrikom: „Na Belehrad!“, ale trochu odľahčenia a výraznejšej propagácie pozitívnej stránky by nezaškodilo.

Cez osudy konkrétnych ľudí je ľahšie vysvetliť zložité vojenské rozhodnutia, lebo v konečnom dôsledku je to len o jednotlivcoch. Každá zúčastnená strana má stovky osudov, ktoré tvoria charakter vojenskej misie.

Vidieť vojenského lekára, ktorý pomáha bez rozdielu na príslušnosť, alebo vodiča, ktorý sa delí s deťmi o čokoládu, je viac ako patetické politické prejavy s komplikovanými vysvetleniami a dôvodmi.

Poslaním vojenských misií by v civilizovanom svete mal byť návrat ľudskosti do zničenej krajiny. Tej povestnej človečiny, ktorá mizne z ľudí vo vojne ako prvá. Vojak by nemal byť len vyslancom sily, ale aj poslom istoty, bezpečia a dobrých vzťahov. Ako „preklopiť“ bojovníka do ťažkej úlohy „človeka so zbraňou“, je ďalšou úlohou vojenských misií v osobnej rovine. Určite je to skúška charakteru, ktorá ukáže, kto kým je. Sú veci, ktoré sa nedajú naučiť, nacvičiť a nadrilovať, iba musia byť súčasťou osobnosti a vyplávajú na povrch v zlomových situáciách.

Môj pohľad na vojakov v misiách som našiel v individuálnom chápaní zmyslu tejto služby. Určite je dôležité aj komplikované stanovisko politikov, ktorí točia rôznymi záujmami mocných sveta, ale vždy to skončí v drobných osudoch obyčajných ľudí. Tých, ktorí sú postihnutí aj tých, ktorí ich bránia a pomáhajú im. Nikdy to nie je neosobné. Nie je to o hre, nie je to o pikoškách v tlačových agentúrach.

Je to o bolesti, strachu, stratách a trápení. Je to o prekonávaní samého seba, o pomoci v núdzi, o obetavosti a snahe zmeniť svet k lepšiemu. Je to o zážitkoch, ktoré menia dušu a oberajú o pokoj. Sú to obrazy a otázky, ktoré sa vracajú, aby už nikdy nebol svet taký ako predtým. Vojaci z misií sú konfrontovaní s podstatou ľudskosti a táto skúsenosť mení službu na poslanie.

Neviem, koľko vnútornej sily musí mať vojak, aby v krajine, ktorá stratila súdnosť a odvrátila sa od civilizovaného života, vedel prijať zážitky, čo otriasajú podstatou viery v dobro. Ten, kto takouto skúsenosťou prejde, sa musí psychicky zlomiť, alebo vyrásť. Uvedomiť si hodnoty obyčajného šťastia, priateľstva, rodiny a vecí, na ktoré my hľadáme už ako na samozrejmosť. Takáto skúška asi preverí všetky vnútorné rezervy a je výcvikom, ktorý sa nedá napodobniť umelo. Súdržnosť, ktorú vidno u vojakov po spoločnej službe na

misii, určite čerpá z týchto zážitkov. Takto stmelená partia môže byť oporou sebe aj okoliu.

Slovensko zapojilo svoju armádu do medzinárodného systému spoločenstva štátov, ktorý robí dobrú službu všade tam, kde domáci politici stratili schopnosť rozoznávať správne od nesprávneho.

Pochopenie vo svete však často v ostrom protiklade domácou verejnou mienkou. Nikto nevidí rád vojnu ani vojakov, ktorí sa nevrátia živí z cudzích krajín. Prvý moment šoku zo straty často prekrýva racionálne myslenie a vyvoláva iba ostré odmietanie. Táto skutočnosť rezonovala aj pri nedávnej tragickej udalosti havárie lietadla s vojenským personálom vracajúcim sa z Kosova.

Je v tom zvláštny paradox. Väčšina našich vojenských misií je o využití špecialistov, ktorí vykonávajú činnosti zamerané na nápravu škôd v zničenej krajine. Nie sú to len bojové jednotky. Chemici, pyrotechnici, ženisti odvádzajú prácu, ktorá bude znamenať obnovu normálneho života pre domácich. Ich ruky vytvárajú bezpečnú štartovaciu čiaru na stavbu demokratických spoločností tam, kde začínajú dúfať v budúcnosť.

Armáda akoby v tomto prípade prerástla niekedy nedospelú a sebecky malichernú verejnú mienku. Možno je to v informovanosti, možno v národnej povahe. Ale asi by stačilo použiť „ženský princíp“ logiky a rozmeniť pre verejnosť veľkú politiku na drobné osudy.

Slováci mávajú ťažké srdce na mocných, ale štedré a láskavé k ukrivdeným. Spolupatričnosť, súcit a pomoc sú vlastnosti, na ktoré naši ľudia majú určite v charakteroch. Ak ide o obyčajných ľudí v núdzi, hlavne mamy s deťmi, starých, chorých a odkázaných, je naše spoločenstvo veľkorysé a prajné. Bránenie rodinných hodnôt doma aj vonku za hranicami je čestným dôvodom na obete a býva pochopené bez protirečení.

Nechcem, aby to znelo pateticky, ale každá misia má iste svojich hrdinov. Vojakov ktorí dobre odvedú svoju prácu a prinesú ľudskosť utrápeným obyvateľom v regiónoch s lokálnymi konfliktom. Prekonajú sami seba a Slovensko dostávajú do povedomia sveta ako krajinu, ktorá má možnosti, silu a snahu postaviť sa zlu.

Vďaka nim, môže teraz Ivica založiť chov pretekárskych koní v Kosove a pri víťazstvách sa na pretekoch tešiť so svojou rodinou. Branislav nemusí lámať rečové bariéry v cudzine, ale využiť svoje skúsenosti a znalosti v prospech novej demokracie vo svojej vlasti. Možno sa raz nájdu aj súrodenci Dejan, Maja a ich malý braček, ktorí dokázali s ďalšími mladými ľuďmi prinášať radosť krásnymi predstaveniami osobitého a jedinečného folklóru miešaného v srbsko - moslimskej krvi. Ich život už zostane navždy spojený so smutnou minulosťou, ale dostali novú šancu a zatiaľ stoja nad nimi – ako anjeli strážni - vojaci mierových misií.

Slovenské vojenské misie tak môžu oprávnene tvrdiť, že sú poslom mieru z malej krajiny pod Tatrami, ktorá pozorne počúva volanie o pomoc tých, čo ju naliehavo potrebujú.